

Werkgroep jeugd. Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein

Voorgeschiedenis:

De Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein heeft enkele taakgroepen ingesteld rondom actuele vraagstukken met de bedoeling de uitvoering van beleid te toetsen aan de doelstellingen en plannen. Op basis van signalen over knelpunten op MBO-scholen heeft één van deze taakgroepen zich bezig gehouden met de overgang van jeugdzorg onder 18 jaar naar zorg voor volwassenen (18-/18+).

De taakgroep was samengesteld uit een aantal leden van de adviesraad, aangevuld met twee ervaringsdeskundigen. Daarnaast is gesproken met verschillende personen.

- a. Contact gezocht met MBO leerlingen in begeleidingsvormen
- b. Contact gezocht met 2 (oud) leerlingen van MBO
- c. Contact gezocht met het samenwerkingsverband VO
- d. Nav berichten in verslag 'Lekstroom' gesproken met medewerkers van Lekstroom (en gemeente Nieuwegein) over de onderwerpen 'omdenk- en experttafel jeugd regio Lekstroom' en 'overgang 18-/18+'.
- e. Op een informatieronde geweest in de 'avonden van de raad' van de gemeente Nieuwegein over 'jeugdhulp' en een notitie 'effectiviteit van jeugdhulp' een notitie van lectoraat HU; onderzoek van een tweetal studenten op verzoek van Nieuwegein met als titel 'Tellen én vertellen'. (16 april 2020).

Een van de conclusies van de betreffende Avond van de Raad was dat het belangrijk is kennis te benutten over wat werkt, m.n. op basis van ervaringen van cliënten. Dat is ook het oogmerk van deze taakgroep: hieraan een bijdrage leveren.

Opmerkingen uit deze overleggen/gesprekken:

De ervaringsdeskundigen die deelnemen aan de werkgroep kunnen veel voorbeelden uit hun praktijk opnoemen over de zoektocht(en) naar hulp. Hulp bij studie; bij opgroeien; bij ondersteuning in maatschappelijke situaties. Hick-ups in begeleiding; opstart- doorzetten -combineren. Deze exemplarische voorbeelden geven richting aan vragen aan andere personen die hiermee ervaringen hebben; waarbij de richting voor onze zoektocht niet zozeer is: 'waar gaat het fout?/is het fout gegaan?' maar veeleer: 'wat helpt ?/waar gaat het goed ? waaróm gaat het goed ?'.

Een tweetal aanvullende gesprekken met MBO leerlingen geeft als succeservaringen/voorbeelden:

1. een traject voor een MBO student met begeleidingsvormen werkt beter als de student zélf bewust kan sturen in het programma; weet wat van belang is; goed onder woorden kan brengen/weet wat de eigen wil en wens is.
2. een goede thuissituatie/begeleiding van (mantel)zorg kan grote ondersteuning geven.

In gesprekken met (oud) leerlingen MBO en hun ervaringen komen heel verschillende verhalen naar voren.

In het ene gesprek worden goede ervaringen aangegeven vanuit de MBO opleiding (al kan de overdracht van de aangepaste opleiding naar de MBO school beter); net als goede ervaringen met stage. De ervaringen met begeleiding van leerkrachten, contacten met leerlingen en stagebegeleiders zijn goed. Succesfactor die daarbij aangegeven wordt is: bijtijds oriënteren, zelf stappen nemen. Duidelijk komt dat ook naar voren in de stage die de desbetreffende student zélf regelt; en de verhalen maken duidelijk dat een eigen positieve instelling heel belangrijk is. In een situatie met een lichamelijk probleem is dat niet makkelijk, maar wellicht minder moeilijk. Het andere verhaal maakt duidelijk dat een situatie waar meer problemen in persoonlijkheid een rol spelen, die positieve eigen instelling moeilijk is; het zelf doelstellen, er op af stappen moeilijker is. Bovendien kan de omstandigheid van minder ondersteuning; minder begeleiding je dan parten spelen. Als je minder begeleiding van je ouders krijgt, de pech hebt dat begeleiders uitvallen

(verhuizen/van baan veranderen) dan is uitgaan van eigen initiatief niet altijd goed. Een verklaring krijgen op papier kan dan een grote hindernis worden; waardoor veel inzet en tijd verloren gaat.

Korte gesprekken met (oud)studenten leveren als succeselementen op:

- doelgericht weten wat je wil
- stevige thuissituatie
- goede stage en stagebegeleiding
- kleine stappen; goede opbouw
- interne begeleiding naar jongeren toe moet goed werken en worden volgehouden, daarbij ook een goede communicatiestroom met thuis.
- begeleiding op school kan alleen maar efficiënt werken als de interne begeleiders hun docententeam ook goed meenemen; vooral bij autisme is het contraproductief als begeleiders het één zeggen en docenten het andere doen...

Uit het gesprek met de coördinator samenwerkingsverband VO komen opvallende verschillen in werkwijze aan bod. Door het grotere verband is er verschil te zien tussen de werkwijze in Utrecht vs die in Nieuwegein. In Utrecht is er een meer integrale werkwijze (een gezin/een begeleiding). Er wordt ook langer begeleid en de organisatie kan ook zelf begeleiden. Het lijkt dat Geynwijs minder coördinatie uitvoert. Leerlingen in het MBO in Utrecht worden binnen de opleiding gesignaleerd, gemeld en daarna volgt doormelding voor begeleiding naar Geynwijs. Geynwijs voert enkele gesprekken en laat leerlingen weer los.

Wat opvalt bij stages is dat begeleiding soms gemist wordt. Waar die op de opleiding wel is, is die in de stage niet. Onduidelijk zijn de rollen van UWV en jobcoach. Aanmelding in doelgroepenregister volgt in Utrecht vanzelf, of Nieuwegein dit ook doet is niet bekend; wat dat oplevert is ook niet bekend.

Ideeën zijn mogelijk om studenten die er nog niet aan toe zijn eerst een stage te laten lopen binnen SW; en om medewerkers van Geynwijs mee te laten lopen om de werkwijze van de wijkteams in Utrecht te laten zien.

Omdenktafel

Opmerkingen uit het gesprek met de coördinator van Lekstroom 'omdenktafel' zijn:

- starten met betrokkenen (ouders/kind); doorpakken met zorgaanbieders
- richten op oplossingen ipv probleem
- doorpakmogelijkheid; meerdere partijen rond de tafel
- leereffect voor de SMT
- sneller doorpakken
- aanpak van verkokerd denken
- zonodig buiten de kaders stappen

De omdenktafel werkt voor 'bijzondere situaties', waarin ouders en jongeren vastlopen, maar geeft met bovenstaande opmerkingen wel aanwijzingen om ook in 'gewone' situaties toe te passen; om te voorkomen dat er vastlopers ontstaan.

Overgang 18-/18+

Opmerkingen uit de gesprekken met de coördinator van de groep 18-/18+ in Lekstroomverband en medewerker gemeente Nieuwegein:

De zoektocht is juist naar een soepeler overgang; omdat duidelijk is dat interdisciplinair en op maat ondersteunen vanuit de verschillende leefgebieden vaak niet lukt.

Daarom is er aparte aandacht voor de transitiefase (18-23); is het de bedoeling flexibel om te gaan met de grenzen tussen de stelsels, werkt men vanuit relationeel opvoedperspectief, zoeken naar dialoog met de jongeren, hun netwerk en betrokkenen; en gaat het erom 'te stimuleren dat de jongeren de big 5 in hun leven op orde brengen (support, wonen, school en werk, inkomen, positieve gezondheid).

De groep 18-/18+ werkt in eerste instantie voor de 5 individuele gemeenten, voor de groep in (gemeentelijke) zorg en schrijft in hun stuk vooral over perspectief voor 'iedere jongere die een instelling verlaat of in een pleeggezin woont.'

Echter de 'sluitende aanpak tussen de domeinen' en de ervaringen met de jeugdigen waarmee gewerkt wordt zou vertaalbaar zijn naar de groep alle jongeren in begeleiding.

Een bijeenkomst met zorgprofessionals (jeugdzorg met verblijf) over de aanpak is inmiddels geweest in maart. Een volgend blad over Lekstroom met een verslag daarvan is in de maak. Over een bijeenkomst met jeugdigen en ouders wordt nagedacht (einde dit kalenderjaar) maar daar is ivm de huidige situatie nu even geen zicht op.

Meerdere partijen (kijk maar naar de big 5, dan loop je tegen meerdere disciplines en diverse afdelingen aan) maken open communicatie noodzakelijk. Interdisciplinair werken, transitieagenda's, één gezin, één plan, al die zaken schreeuwen om openheid. Als je dan steeds weer tegen privacy zaken op loopt brengt dat ineffectiviteit, ergernissen en enorm tijdverlies met zich mee (en dus onnodig veel hogere kosten, ook omdat trajecten dan veel langer duren !)

Uit de raadsinformatiebijeenkomst 16 april

De backoffice in Houten heeft een groot aantal cijfers.

Die cijfers alleen geven een groei in gebruik van jeugdzorg en verschuivingen in diverse vormen van jeugdzorg aan; maar zonder de onderliggende verhalen ('vertel') kun je trends en ontwikkelingen niet zomaar duiden.

Uit de stijging van groei wordt wel een conclusie getrokken dat bij voortzetting van de groei van gebruik van jeugdzorg de kosten het budget zullen overstijgen.

Vraag: stijgt gebruik van jeugdzorg omdat het beschikbaar is; of omdat het nodig is.

Maar van belang is om 'te doen wat werkt'.

Vergelijkingen kijken nu naar de situatie in Nieuwegein, vergelijk van de cijfers met Lekstroom en vergelijk met de cijfers landelijk.

Maar dat zegt niet of je de 'goede' zaken doet....

Trends moet je juist duiden met de onderliggende verhalen. De ervaringen. Dat 'wat helpt'.

Essentieel is om vast te stellen of jeugdigen (en hun ouders) tevreden zijn over de hulp die ze krijgen.

Die tevredenheid is nu uit de cijfers niet te halen, omdat die alleen spreken over aantallen en kosten.

Het is lastig om interdisciplinair, op maat en vanuit verschillende leefgebieden te werken.

Bij het zoeken naar een soepeler overgang van 18-/18+ loop je tegen allerlei institutionele en formele zaken aan, waardoor er neiging tot 'tellen' overheerst.

Dialoog en open communicatie is belangrijk om het verhaal, het 'vertellen' op gang te krijgen. Daarbij moeten privacyregels gerespecteerd worden, maar tegelijkertijd moeten die geen belemmering vormen voor goede hulp.

Lijnen en adviezen:

- In Lekstroom verband is met name aandacht voor 'uitvallers' in het systeem; experttafel en overgang 18-/18+ lijken zich in eerste instantie te richten op 'bijzondere gevallen'.

Dat is wellicht logisch, omdat dat een groep is die snel hulp verwacht, maar de werkwijze is vertaalbaar naar de gehele groep.

- Het lijkt heel goed om in lijn met de notitie 'tellen en vertellen' te zorgen dat beschikbare cijfers onderbouwd worden met ervaringen. Daarvoor is het noodzakelijk dat er snel een mogelijkheid komt om het 'vertellen' de ervaringen en tevredenheid van jeugdigen en ouders in beeld te brengen.

Juist ook om van positieve ervaringen te leren; dat 'wat werkt' in beeld te brengen.

- Overall komt de wens en de opmerking terug om meer afgestemd te werken; om domeinen te overstijgen, om interdisciplinair te werken. Dat past ook bij de uitgangspunten van de transformatieagenda; en ook met de stelling 'één gezin, één plan', één regisseur'

- Overall blijven de knelpunten met het omgaan met privacy, de uitwisseling van gegevens, opduiken. Dit is essentieel bij het overstijgen van domeinen.

- In eerdere gesprekken met leiding van Geynwijs is gevraagd hoe 'tevredenheid' in beeld gebracht wordt, waarbij ook de wens geformuleerd is om meer in beeld te krijgen dan cijfers of gegevens van de begeleidende instelling.
 - Aanbod complexe zorg is zeer beperkt, hier zou meer aandacht voor moeten zijn. Met een snellere escalering naar een aanbod buiten de centrale inkoop lopen trajecten vlotter en voorkom je een 'omdenkroute' en voorkom je mogelijk kosten.
 - Aanbod begeleid wonen (ook buiten de zorg voor verslaafden etc) mag aandacht krijgen, vooral voor de jongeren die langduriger zorg nodig hebben.
 - Alles moet beginnen met een beter en vollediger voorlichting aan betrokkenen en hun ouders/verzorgers. Betere navigatie levert winst op in tijd en geld, geeft minder frustraties in mislukte pogingen en daaraan gekoppelde teleurstellingen. Het kan helpen zorgmijding te voorkomen.
 - Voor studenten uit MBO die in een zorgtraject zitten zou een betere begeleiding in stages georganiseerd kunnen worden. Mogelijk voor sommige studenten eerst een stage in SW.
 - Uitgaan van eigen inzet; eigen initiatief is een positief standpunt, maar mag niet een hinderpaal worden. Het mag niet gebeuren dat het niet beschikbaar hebben van een handtekening, een papier, een hinderpaal wordt die tijd en inzet gaat kosten.
- De begeleiders zouden beter moeten controleren en constateren of eigen inzet en ondersteuning uit de omgeving van de betrokkene zelf wel voldoende is; en voldoende blijft. Een evaluatie moment is regelmatig nodig. Het blijkt in de voorbeelden dat stevige ondersteuning van ouders helpt, maar niet altijd beschikbaar is of blijft.

Het lijkt nodig om:

- De cijfers van de backoffice van jeugdhulp te onderbouwen met ervaringen (vertellen bij het tellen) en hiervoor daadwerkelijk de ervaringen van ouders en jongeren in beeld te krijgen.
- Een eerste start zou kunnen zijn om systematisch van alle gebruikers in beeld te brengen of de ouders en jongeren zelf tevreden zijn met de geboden begeleiding. Een simpele puntsschaal lijkt bruikbaar om de stap met jongeren te maken naar het gesprek over tevredenheid; de stap naar 'vertellen'.
- Door dit juist bij ALLE jongeren en hun ouders in begeleiding te doen komt in beeld of/wanneer eenvoudige begeleidingsvormen óók resultaat opleveren in plaats van over te schakelen naar zwaardere vormen.
- Door cijfers nu in beeld te brengen van alle kinderen en jeugdigen in begeleiding; moet het mogelijk zijn om toekomst en beleidskeuzes in lijn te brengen.
- Door leeftijdcohorten te maken is vast te stellen hoeveel in de toekomst te verwachten is/een inschatting te maken; hoeveel begeleiding naar werk nodig is; wat voor stages gezocht worden; hoeveel inkomensknelpunten mogelijk ontstaan; wanneer er wat voor woonruimte (kleiner/met begeleiding) er nodig is en op welke tijdsplanning/over hoeveel jaar.
- In allerlei uitgangspunten komt naar voren dat 'domeinoverstijgend' werk nagestreefd wordt. Het lijkt echter heel vaak niet te lukken. Ook de term 'een gezin, een plan' is een uitgangspunt dat kennelijk niet makkelijk op te pakken is.

Daarom lijkt het bij werken met jeugdigen, en zeker rondom de overgangleeftijd 18-/18+; van belang om vast te stellen als er begeleiding is op 1 van de domeinen tegen welke situaties nog meer aangelopen kan worden:

- is er sprake van stages die gelopen moeten worden? zijn er beperkingen? wat zijn de mogelijkheden?
- is er sprake van overstap naar eigen woonruimte? zijn er beperkingen? wat zijn de mogelijkheden?
- is er sprake van 'eigen' inkomen in de toekomst? zijn er beperkingen? wat zijn de mogelijkheden?
- wat zijn de gevolgen van de uitkomsten op de vorige vraagstellingen op de leefsituatie van de jeugdige, van de gezinssituatie waarin hij verblijft? levert dat juist weer knelpunten op?

(bv betekent een eigen inkomen van de jeugdige een probleem voor de ouders ?

- moet de begeleiding niet van 'probleembegeleiding' naar 'systeembegeleiding'?

- wat speelt er allemaal in deze situatie? Nu en in de komende periodes?

- waarom lukt het niet om de domeinen te overstijgen?

- is er een overzicht; zijn alle jeugdigen in beeld bij Geynwijs die begeleiding krijgen? Of is dat bij de aanbieder?

- wat gebeurt er als er na een diagnose een hulptraject volgt? wordt dat gevolgd door Geynwijs? Is er een evaluatie/vaststelling van gevolg en vervolg?

- is er vanuit de stelling 'tellen en vertellen' een overzicht van de onderdelen:

inkoop/subsidie

sturing

deskundigheid

tijd/werkdruk

attitude

Om hieruit de goede ingrepen te herkennen dan wel de leermomenten vast te stellen?

okt 2020